

Warszawa, dnia 16 lipca 2026 r.

OPINIA PRAWNA

dotycząca: skutków prawnych dla jedyne go akcjonariusza Kopalni Siarki "Machów" S.A. w likwidacji („Spółka”), jakie powstaną wskutek konieczności przejęcia przez niego praw i obowiązków Spółki w związku z ustaniem jej bytu prawnego z powodu likwidacji bądź upadłości likwidacyjnej

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	1
II.	WNIOSKI OPINII	2
III.	ISTOTNY STAN FAKTYCZNY W SPRAWIE	5
IV.	ANALIZA OBECNEGO I POTENCJALNEGO STANU SPÓŁKI	11
1.1	OBECNY STATUS PRAWNY SPÓŁKI I PODSTAWY JEJ FUNKCJONOWANIA	11
1.2	CHARAKTER PRAWNY OBOWIĄZKU REKULTYWACYJNEGO SPÓŁKI - WYKONAWCA ZASTĘPCZY SKARBU PAŃSTWA	14
1.3	HISTORIA PRÓB SYSTEMOWEGO ROZWIĄZANIA PROBLEMU	15
1.4	DWA ALTERNATYWNE KIERUNKI ROZWIĄZANIA PROBLEMU I ICH KONSEKWENCJE PRAWNE	16
1.5	OBOWIĄZKI LIKWIDATORA	17
1.6	POZYCJA PRAWNA MIASTA TARNOBZREG JAKO JEDYNEGO AKCJONARIUSZA	18
1.7	PRZESŁANKI I TERMIN ZŁOŻENIA WNIOSKU O OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI	21
1.8	SCENARIUSZ UPADŁOŚCI SPÓŁKI	22
1.9	GRANICA OBOWIĄZKÓW REKULTYWACYJNYCH SPÓŁKI - TERENY PRZEKAZANE I TERENY PRZYLEGŁE	24
1.10	OBOWIĄZEK ORGANÓW PUBLICZNYCH DOT. PRZECIWDZIAŁANIA ZANIECHANIU POMPOWANIA WODY POLSKIE - KOMPETENCJA KONTROLNA BEZ OBOWIĄZKU SUBSTYTUCYJNEGO	25
1.11	SEKWENCJA ZDARZEŃ PO UMORZENIU EWENTUALNEGO POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO	26
1.12	MOŻLIWE SCENARIUSZE PODTOPIEŃ	27
1.13	SPECYFIKA TERENÓW SADOWNICZYCH I ROLNYCH - ZRÓŻNICOWANIE SKUTKÓW	32
1.14	EWENTUALNE ODSZKODOWANIA	33

I. WSTĘP

W dniu 17 czerwca 2026 r. Likwidator Spółki zwrócił się z prośbą o sporządzenie opinii prawnej dotyczącej skutków prawnych dla Miasta Tarnobrzega, jedyne go akcjonariusza Kopalni Siarki "Machów" S.A. w likwidacji, jakie powstaną wskutek konieczności przejęcia przez Miasto Tarnobrzeg nieruchomości przekazanych Spółce, a stanowiących tereny byłej Kopalni Siarki "Piaseczno", w związku z ustaniem bytu prawnego Spółki z powodu likwidacji bądź upadłości

likwidacyjnej. Opinia ma także zawierać rozważenie przejęcia przez Akcjonariusza pozwolenia wodno-prawnego na odpompowywanie wody ze zbiornika "Piaseczno", kontynuacji niezakończonego przez Spółkę procesu rekultywacji terenów przekazanych jej przez Skarb Państwa oraz – w przypadku braku ciągłości odpompowywania wody ze zbiornika „Piaseczno” - skutków niekontrolowanego powrotu lustra wody w ww. zbiorniku do jej pierwotnej rzędnej i wynikłego stąd podmakania i podtapiania terenów sąsiadujących z tym zbiornikiem.

Wnioski niniejszej opinii zostały przedstawione w jej punkcie II, poniżej.

II. WNIOSKI OPINII

- 1) Dotychczasowa praktyka legislacyjna Skarbu Państwa - kolejne nowelizacje ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów, każdorazowo przedłużające i rozszerzające zakres finansowania Spółki - wskazuje na trwały wzorec zachowania Skarbu Państwa, który do tej pory nie dopuszczał do przerwania finansowania. Przyjęcie kolejnej nowelizacji w grudniu 2025 r. z przesłanką konieczności zapewnienia ciągłości realizacji kluczowych zadań publicznych związanych z bezpieczeństwem ludzi potwierdza, że Skarb Państwa traktuje finansowanie bieżącej działalności Spółki jako obowiązek publiczny, nie zaś dobrowolną pomoc. Dopóki Skarb Państwa zapewnia finansowanie odpompowywania i bieżących kosztów operacyjnych, przesłanka płynnościowa niewypłacalności nie może się zaktualizować.
- 2) W braku kolejnej nowelizacji, z dniem 1 stycznia 2028 r. Spółka utraciłaby podstawę prawną do otrzymywania dotacji budżetowych, zapewniających finansowanie z uwzględnieniem inflacji. Spółka dąży do zabezpieczenia finansowania co najmniej do roku 2034 - co odpowiada ustawowemu obowiązkowi utrzymywania poziomu zbiornika i horyzontowi prac hydrotechnicznych. W przeciwnym wypadku aktualizuje się nieuchronne ryzyko ogłoszenia upadłości Spółki.
- 3) Spółka, nie dysponując środkami na przeprowadzenie poszerzonych badań hydrologicznych w ramach dotacji na 2026 r., nie jest w stanie dokonać samodzielnego wyboru między alternatywnymi kierunkami likwidacji ani zaproponować optymalnego rozwiązania organom czy Skarbowi Państwa. Brak sfinansowania poszerzonych (nie tylko hydrogeologicznych) badań oznacza faktyczne zablokowanie możliwości podjęcia jakiegokolwiek racjonalnej decyzji merytorycznej. Tymczasem badania te mieszczą się wprost w katalogu działań finansowanych z dotacji na podstawie ustawy z 2013 r. - stanowią "opracowanie dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz" związanych z zabezpieczeniem terenów

w sąsiedztwie wyrobiska. Brak środków wydzielonych na ten cel stanowi zaniechanie ustawowego obowiązku finansowania przez ministra właściwego do spraw gospodarki surowcami energetycznymi reprezentującego Skarb Państwo jako *statio fisci*.

- 4) Akcjonariusz Spółki nie przejmie w sposób automatyczny praw i obowiązków Spółki. Nie zostaną na niego nałożone także żadne obowiązki publicznoprawne. Jednak fakt nabycia 100% akcji nieodpłatnie, w połączeniu z publicznym charakterem Miasta jako jednostki samorządu terytorialnego i osobą Prezydenta Miasta Tarnobrzega jako rzeczywistego decydenta korporacyjnego, powoduje istotną ekspozycję wizerunkową i polityczną. Prezydent Miasta, identyfikowany przez opinię publiczną jako osoba odpowiadająca za losy Spółki, narażony jest na dotkliwe konsekwencje w przypadku zalania okolicznych terenów - niezależnie od braku odpowiedzialności prawnej gminy za zobowiązania Spółki jako odrębnej osoby prawnej.
- 5) Z perspektywy Akcjonariusza zapewnienie zakończenia likwidacji i zabezpieczenia terenów narażonych na podtopienia jest o tyle istotne, że po powstaniu ewentualnych szkód właściciele nieruchomości będą formułować roszczenia odszkodowawcze również w stosunku do Prezydenta Miasta Tarnobrzega jako organu administracji publicznej (który przyjął obowiązek likwidacji kopalni – zbiornika powyrobowiskowego, przyjmując nieodpłatnie akcje Spółki Skarbu Państwa).
- 6) Pozwolenie wodnoprawne z dnia 5 grudnia 2014 r., nakazujące utrzymywanie lustra wody w zbiorniku Piaseczno na rzędnej 138,0-139,0 m n.p.m. poprzez bieżące odpompowywanie wód, zostało wydane na ściśle określony podmiot - Spółkę. Z chwilą ustania jej bytu prawnego, niezależnie od przyczyny wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego, pozwolenie to traci swojego adresata. Żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego nie przewiduje automatycznego przejścia pozwolenia wodnoprawnego na jakiegokolwiek inny podmiot - na nabywcę nieruchomości, Skarb Państwa ani Miasto Tarnobrzeg. Każdy podmiot kontynuujący pompowanie bez nowego, własnego pozwolenia wodnoprawnego działałby bez podstawy prawnej i narażałby się na decyzję Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie o zakazie korzystania z wód.
- 7) Decyzja Starosty Sandomierskiego z dnia 5 kwietnia 2005 r. ustalająca kierunek rekultywacji gruntów wyrobiska Piaseczno jest decyzją administracyjną adresowaną do Spółki jako konkretnego podmiotu. Z chwilą wykreślenia Spółki z Krajowego Rejestru Sądowego decyzja ta traci swojego adresata i wygasa jako egzekwowalny obowiązek publicznoprawny - nie dlatego że ktokolwiek ją uchylił, lecz dlatego że podmiot, na który ją

wydano, przestaje istnieć. Nie istnieje żaden przepis przewidujący automatyczne przejście tego obowiązku na nowego właściciela nieruchomości, Skarb Państwa ani Miasto Tarnobrzeg. Powstała w ten sposób próżnia prawna oznacza, że niezakończony proces rekultywacji staje się zobowiązaniem nikomu prawnie nieprzypisanym - co nie uchyla faktu, że Skarb Państwa pozostaje podmiotem pierwotnie zobowiązanym do rekultywacji tych gruntów jako następca prawny zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego, które doprowadziło do utraty wartości użytkowej gruntów.

- 8) Wydawanie decyzji planistycznych i budowlanych na terenach objętych oddziaływaniem leja depresji wyrobiska Piaseczno, bez uwzględnienia tymczasowości stosunków wodnych, zostało wprost wskazane w uzasadnieniu ustawy nowelizacyjnej z 2020 r. jako przeszkoda uniemożliwiająca zakończenie prac likwidacyjnych. Gminy, których organy wydawały te decyzje, mogą ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 417(1) § 2 KC, a NFOŚiGW wskazał je jako podmioty, które powinny docelowo przejąć wytworzony majątek melioracyjny w zarząd i utrzymanie.
- 9) W przypadku zaniechania działań legislacyjnych, administracyjnych i korporacyjnych Spółka utraci zdolność finansowania odpompowywania wody ze zbiornika Piaseczno, co spowoduje niekontrolowane jego napełnienie i podmakanie terenów sąsiednich. Żaden organ administracji publicznej nie dysponuje z mocy prawa automatycznym obowiązkiem z substytucji w miejsce Spółki w zakresie prowadzenia pompowania po ustaniu jej bytu prawnego. Wierzyciele Spółki będą uprawnieni do dochodzenia roszczeń od Skarbu Państwa wyłącznie z wartości nabytego mienia i wyłącznie w terminie rocznym od wykreślenia Spółki z KRS - przy czym wartość tego mienia może być ekonomicznie ujemna, czyniąc roszczenia nieściągalnymi w praktyce.
- 10) Spółka powinna skierować do Ministra Energii, Ministra Finansów, Starosty Sandomierskiego, właściwych gmin i Prezydenta Miasta Tarnobrzega formalne pisma wskazujące łańcuch skutków prawnych wynikających z zaniechania finansowania poszerzonych badań hydrologicznych - od braku możliwości zmiany decyzji rekultywacyjnej, przez konieczność ogłoszenia upadłości, po wygaśnięcie decyzji administracyjnych i powstanie szkód u właścicieli nieruchomości. Formalna dokumentacja tej sekwencji stanowi zarówno instrument argumentacyjny wobec organów, jak i podstawę ewentualnej obrony przed zarzutem zaniechania po stronie likwidatorów, a w przypadku wystąpienia szkód - materiał dowodowy w postępowaniu odszkodowawczym.

- 11) Jeśli plan Spółki na rok 2026 nie przewiduje rozpoczęcia badań jeszcze w tym roku, to można podjąć próbę jego aneksowania tak, aby zwiększyć budżet Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., a tym samym umożliwić PIG-PIB rozpoczęcie analiz, oceny i wskazań dla ścieżek postępowania w IV kwartale tego roku.
- 12) Niezbędnym elementem analiz jest określenie obszarów potencjalnych podtopień i ich skali wraz z oceną szkód. Wymaga to szczegółowej inwentaryzacji, która powinna być wykonana przez starostę, gminy i PIG-PIB, który ustali obszary zagrożone w ramach poszerzonych badań.
- 13) Likwidacja Spółki nie może prowadzić do pogarszania stanu jej majątku oraz stanu zaawansowania zakończenia spraw Spółki. Zatem nie jest możliwe samodzielne podjęcie decyzji o zaprzestaniu pompowania, chyba że wystąpią przesłanki do ogłoszenia upadłości, co jest mało realnym scenariuszem.

III. ISTOTNY STAN FAKTYCZNY W SPRAWIE

Spółka nie była i nie jest „przedsiębiorcą” w rozumieniu Prawa geologicznego i górniczego („p.g.g.”), nie prowadzi zakładu w rozumieniu tego prawa, a więc nie była i nie jest kopalnią, a przepisy p.g.g. dotyczące likwidacji wyrobisk pokopalnianych i odwadniania stosuje się na podstawie szczególnej regulacji p.g.g. (art. 2).

Przedsiębiorstwo państwowe pn. Kopalnia Siarki „Machów” w Tarnobrzegu (poprzednik prawny Spółki) utworzył Skarb Państwa, w celu dokonania czynności likwidacyjnych i rekultywacji gruntów zdegradowanych przez przemysł siarkowy, na podstawie Zarządzenia nr 5 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 stycznia 1994 r.

Kopalnia Siarki Piaseczno zakończyła wydobywanie już w 1971 r. Przedsiębiorstwo Państwowe pn. Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki „Siarkopol” w Tarnobrzegu, w którego skład (jako zakład) wchodziła Kopalnia Siarki Piaseczno i nieruchomości następnie powierzone Spółce, było w likwidacji od 2001 r.

Nieruchomości Kopalni Siarki Piaseczno podlegające rekultywacji były pierwotnie przekazane Elektrowni im. T. Kościuszki w Połańcu w dniu 28 lutego 1986 r. celem wykonania rekultywacji wyrobiska odpadami paleniskowymi. Wobec niemożliwości przeprowadzenia takiej rekultywacji gruntów (sprzeciw miejscowej społeczności oraz organów administracji samorządowej) zwrócono je Skarbowi Państwa w 2000 r.

Skarb Państwa postanowił przekazać na rzecz Spółki te nieruchomości nieodpłatnie, decyzją Ministra Skarbu Państwa nr 5 z dnia 25 lutego 2004 r. (tj. jako organ założycielski wyposażyć Skarżącą w te nieruchomości w celu realizacji jej zadań statutowych – likwidacji zakładów górniczych i rekultywacji terenów pogórnich zdegradowanych przez inne przedsiębiorstwa państwowe przemysłu siarkowego) i jednocześnie do Programu Likwidacji Kopalni Siarki Machów S.A. dopisać także nieruchomości pozostałe po byłej Kopalni Siarki Piaseczno. Objęcie nieruchomości nastąpiło w 2005 r., decyzją Ministra Skarbu Państwa nr 5 z dnia 25 lutego 2004 r. (akt notarialny z dnia 25 czerwca 2005 r.).

W dniu 23 lipca 2012 r. nastąpiła komunalizacja Spółki; 100% akcji Spółki przekazano nieodpłatnie gminie Tarnobrzeg, w woj. podkarpackim, która nie ma możliwości dokapitalizowania ani utrzymywania Spółki w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie innego województwa.

W dniu 5 kwietnia 2005 r. Starosta Sandomierski wydał decyzję, o znaku: GN.I.7437-26/04/05, w której ustalił kierunek rekultywacji, jakiej miała dokonać Spółka. Spółka realizowała ww. decyzję Starosty (z późniejszymi zmianami w zakresie terminu wykonania rekultywacji), na wskazanej w niej powierzchni 210 ha, a prace rekultywacyjne wykonywała zgodnie i w granicach obowiązujących ją programów, planów i regulacji prawnych oraz udzielonego jej przez Starostę pozwolenia wodnoprawnego (decyzją z dnia 5 grudnia 2014 r., znak RO.XIII.OŚ.6341.57.2014), które przewidywało utrzymywanie wód w zbiorniku Piaseczno na poziomie 138,0 – 139,0 m n.p.m. (średniorocznie do 138,5 m n.p.m.) poprzez bieżące odpompowywanie i odprowadzanie wód napływających do zbiornika do Kanału Piaseczno, a następnie do rzeki Wisły. Decyzja ustalająca kierunek rekultywacji została wydana przez Starostę Sandomierskiego na podstawie załączonej przez Spółkę dokumentacji pt. „Ocena zaawansowania stanu prac likwidacyjnych i rekultywacyjnych na terenach zdegradowanych wydobywaniem i przetwórstwem rudy siarkowej w rejonach: tarnobrzeskim, staszowskim i lubaczowskim prowadzonych przez PRTG „Jeziórko”, Kopalnię Siarki „Machów”, KiZPS „Siarkopol”, Kopalnię Siarki „Grzybów”. „Sulphur” sp. z o.o. w likwidacji” sporządzoną pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Jerzego Klicha. W treści tego opracowania stwierdzono m.in.:

- „Całkowite napełnienie zbiornika Piaseczno do poziomu +146 m npm, od chwili rozpoczęcia piętrzenia wody z aktualnego poziomu +122 m npm prawdopodobnie wyniesie więcej niż 7 lat. Jest to okres wielokrotnie przekraczający czas napełniania wyrobiska Machów do docelowej rzędnej piętrzenia. Po osiągnięciu rzędnej piętrzenia w O/Machów +140 m npm pierwotnie planowano zakończenie odwadniania studniami odwadniającymi. Utrzymywanie

poziomu piętrzenia wody w O/Piaseczno na poziomie niższym spowodowałoby odwrócenie spadków hydraulicznych w trzeciorzędowym piętrze wodonośnym, co skutkowałoby wzmożonym napływem wód zmineralizowanych do wyrobiska Piaseczno. Wielkość tego dopływu uzależniona byłaby od wielkości gradientów hydraulicznych. Na podstawie analizy materiałów źródłowych można wyciągnąć wniosek, że koniecznym jest podjęcie działań prowadzących do niezwłocznego rozpoczęcia prac likwidacyjnych w odkrywcę Piaseczno, wyłączenia pomp i rozpoczęcia piętrzenia wody w zbiorniku. (s. 48);

- „Wyniki analiz hydrogeologicznych, a także prognostycznych obliczeń symulacyjnych wskazują, że optymalnym końcowym poziomem spiętrzenia wody w zbiorniku Piaseczno jest poziom +146 m npm. W takich warunkach możliwe będzie grawitacyjne odprowadzanie nadmiaru wód ze zbiornika kanałem ulgi do rzeki Wisły. **Niestety ustanie wówczas drenujące oddziaływanie O/Piaseczno na tereny sąsiadujące.** Spowoduje to powstanie zagrożeń powodzią i lokalnymi zalewiskami. Najbardziej narażony na potopienia jest obszar o powierzchni około 16,5 km² położony w większości na północ od O/Piaseczno, znajdujący się poza zwałowiskami, od miejscowości Piaseczno (na zachodzie), pomiędzy Koprzywnicą i Krzcinem (na północy) aż do Łukowca i Ciszycy (na północnym-wschodzie) (Zał. nr 2). **Tereny te pierwotnie, przed rozpoczęciem odwadniania tego terenu w związku z działalnością górniczą, były terenami podmokłymi. Na przestrzeni kilkudziesięciu lat działalności kopalni teren ten został zagospodarowany, powstały m.in. sady, pola uprawne oraz zabudowania. Brak sieci melioracyjnej i zaprzestanie odbioru nadmiaru wód, w sposób wymuszony bądź grawitacyjny, ze zbiornika Piaseczno spowodowałby w przyszłości podniesienie się zwierciadła wody w zbiorniku do rzędnej około +147,9 m npm. Tak wysokie położenie zwierciadła wód w czwartorzędowym piętrze wodonośnym oznaczałoby podtopienie i zalanie części powierzchni terenu. Zabezpieczenie tych terenów przed podtopieniem wymagać będzie prowadzenia drenażu i zrzutu nadmiaru wód. Rozwiązaniem problemu podtopienia terenu może być:**

- a) Utrzymywanie obniżonego zwierciadła wody w wyrobisku Piaseczno, dzięki czemu wyrobisko mogłoby pełnić rolę drenującą wobec czwartorzędowego piętra wodonośnego. Wadą tego rozwiązania jest konieczność ponoszenia kosztów ciągłego pompowania wód w ilości około 9700 m³/dobę - przy rzędnej zwierciadła wody +144 m npm, lub 11700 m³/dobę - przy rzędnej zwierciadła wody +142 m npm. Takie rozwiązanie wymusiłoby ascenzyjny napływ wód trzeciorzędowych do zbiornika w związku z depresją zwierciadła

wody w zbiorniku względem przewidywanego poziomu piezometrycznego w piętrze trzeciorzędowym. Skutkowałoby to pogorszeniem jakości wody w zbiorniku.

- b) Wykonanie sieci drenażowo-melioracyjnej w rejonie zagrożonym wystąpieniem podtopień oraz z utrzymaniem poziomu piętrzenia w zbiorniku Piaseczno +146 m npm. Dopływ wód do zbiornika wynosiłby wówczas około 6000 m³/d, a nadmiar wód odprowadzany byłby grawitacyjnie kanałem ulgi do Wisły. Dopływ wód do sieci rowów odwadniających, stanowiących podstawowy system melioracyjny, wynosiłby wówczas około 7500 m³/d.

Teren, na którym przewiduje się wykonanie systemu rowów drenażowych obejmuje powierzchnię około 40 km². Charakteryzuje się płaską rzeźbą i lekkim nachyleniem.” (s.55);

- „W związku z prognozowanym podniesieniem się czwartorzędowego zwierciadła wody przewidywane jest powstanie podtopień części powierzchni terenu. Na obszarze prognozuje się ukształtowanie zwierciadła wody nieznacznie poniżej powierzchni terenu, co zagraża m.in. fundamentom budynków. Koniecznym zatem jest zaprojektowanie, w oparciu o prognozy hydrogeologiczne, sieci melioracyjno-drenażowej.” (s. 56);
- „Projektowany zbiornik wodny i całkowite wyłączenie odwodnienia spowoduje odtworzenie się zwierciadła wód (rozdz. 6.3.2.3). Zakładając powrót do poziomu pierwotnego, zmiany stosunków wodnych będą podniesieniem się zwierciadła i w stosunku do aktualnego stanu podtopieniem części terenu. Będzie to po raz drugi szkoda górnicza, tym razem o charakterze zawodnień. **W odniesieniu do środowiska będzie to powrót do stanu przedeksploatacyjnego i zmiana ta nie powinna być zaliczona do „szkody górniczej”.** Ze względów społecznych powrót do stanu wyjściowego może jednak skutkować wypadnięciem roślinności na założonych uprawach wieloletnich, koniecznością dokonania ponownej transformacji użytków czy nawet szkodami budowlanymi w wyniku podtopienia fundamentów. Można zadać pytanie, gdzie powstał błąd i kto powinien ponosić winę i wyrównać ewentualne szkody. W przypadku istnienia zakładu górniczego cała odpowiedzialność spada na niego. To już w etapie przystąpienia do odwodnienia (był to rok 1956) powinno się opracować zasady prowadzenia działalności rolniczej na terenach położonych w zasięgu oddziaływania leja depresji, określić dopuszczalne i zabronione sposoby zagospodarowania. Zasady te, zgodnie z obecną świadomością powinny być opracowane również dla stanu po wyłączeniu odwodnienia. Kopalnia nie dokonała tych zastrzeżeń, ponieważ inne w tym czasie było rozumienie ochrony środowiska i skutków działalności górniczej, usuwając doraźne utrudnienia i płacąc

odpowiednie odszkodowania. Obecnie obowiązki te musi przejąć jednostka wyznaczona na likwidatora kopalni „Piaseczno” (aktualnie Kopalnia „Machów”).” (s.60).

Jest to o tyle istotne, że w dniu 5 maja 2020 r. Starosta Sandomierski odmówił uznania rekultywacji przeprowadzonej przez Spółkę za zakończoną, z uwagi na brak doprowadzenia zwierciadła wody w zbiorniku „Piaseczno” do rzędnej 146 m n.p.m. wskazanej w ww. opracowaniu. Decyzja ta została następnie utrzymana przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Kielcach, jak i sądy administracyjne.

Spółka jest obowiązana realizować ustawę o restrukturyzacji finansowej oraz Programy, które na podstawie tej ustawy były zatwierdzane przez Ministra Gospodarki. Starosta, na podstawie ustawy o ochronie gruntów, reprezentuje Skarb Państwa i jest obowiązany do stosowania i realizacji ww. ustaw, a więc był uprawniony do ustalenia Programu rekultywacji tylko na terenach objętych Programem Likwidacji.

Obowiązek Spółki w odniesieniu do rekultywacji wyrobiska po byłej Kopalni Siarki „Piaseczno” ogranicza się do rekultywacji określonych terenów o powierzchni niecałych 210 ha, nie zaś do melioracji i odwadniania (drenażu) terenów do nich „przyległych”.

Aby zakończyć rekultywację, Spółka musi zaprzestać odpompowywania wody, co doprowadzi do stopniowego napełnienia zbiornika do rzędnej określonej w decyzji rekultywacyjnej. Obecnie pompowanie finansowane jest z dotacji Skarbu Państwa i kosztuje wiele milionów złotych rocznie. Po osiągnięciu docelowego poziomu wody istnieje realne ryzyko zalania lub trwałego podtopienia okolicznych nieruchomości. Na terenach zagrożonych zalaniem prowadzona jest działalność gospodarcza, znajdują się gospodarstwa rolne, sady oraz zabudowa mieszkaniowa. Organy administracji wydawały na tych terenach decyzje umożliwiające zabudowę (w szczególności pozwolenia na budowę, decyzje planistyczne), mimo że istniał projekt rekultywacji przewidujący docelowy poziom wody, a organy władzy publicznej posiadały wiedzę o możliwości wystąpienia podtopień przynajmniej od 2005 r., kiedy została wydana decyzja ustalająca kierunek rekultywacji przez Starostę Sandomierskiego, na podstawie opracowania prof. J. Klicha.

W dniu 3 lutego 2026 r. w siedzibie Ministerstwa Energii odbyło się posiedzenie Międzyresortowego Zespołu do spraw usuwania skutków i przeciwdziałania zagrożeniom związanym z występowaniem zapadlisk i podtopień na terenie gminy Trzebinia i w rejonie olkuskim („Zespół”), na którym analizowano problematykę zakończenia procesu rekultywacji i likwidacji terenów powyrobowiskowych po byłej Kopalni Siarki „Piaseczno”, realizowanego przez

Spółkę. Wskutek analizy powyższej problematyki Zespół wypracował i uzgodnił rekomendację dotyczącą przygotowania kompleksowej ekspertyzy dotyczącej byłej Kopalni Siarki „Piaseczno”, która będzie stanowić podstawę do dalszych decyzji organizacyjnych i inwestycyjnych w zakresie koniecznych do podjęcia działań w celu zakończeniu procesu likwidacji i rekultywacji terenów powyrobiskowych po tej kopalni, w tym m.in. wskazania podmiotu odpowiedzialnego za realizację dalszych prac, wyboru ostatecznej koncepcji procesu likwidacji i zagospodarowania terenów pogórnich i przygotowanie harmonogramu realizacji projektów wykonawczych. Jako podmiot odpowiedzialny za realizację rekomendowanej, kompleksowej ekspertyzy wskazany został Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, a zadanie to w założeniu sfinansowane ma być ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W kwietniu 2026 r., na zlecenie Spółki, przez Stowarzyszenie Naukowe im. Stanisława Staszica (pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Marka Cały), zostało wykonane opracowanie pt. „Badania geotechniczne oraz analiza stateczności skarp i zboczy wyrobiska w Piasecznie, gmina Łoniów, woj. świętokrzyskie, Etap II”. Etap I badań został zrealizowany w styczniu 2026 r. i obejmował przestrzenny model terenu (część nadwodna i podwodna) oraz sondowania CPTu wraz z interpretacją we wskazanych lokalizacjach (brak dokumentu w aktach sprawy).

W ramach ww. opracowania Etapu II wskazano m.in., że:

- „W analizach uwzględniających docelowy poziom zwierciadła wody w zbiorniku (+146.0 m n.p.m.) stwierdzono wyraźną poprawę warunków stateczności we wszystkich analizowanych rejonach. Uzyskane wartości wskaźnika stateczności wskazują na wysoki poziom bezpieczeństwa oraz znaczące ograniczenie prawdopodobieństwa inicjacji procesów osuwiskowych. Uzyskane wyniki potwierdzają istotny wpływ warunków hydrogeologicznych na kształtowanie stateczności zboczy wyrobiska. Zmiana poziomu zwierciadła wody wpływa na rozkład naprężeń w ośrodku gruntowym oraz warunki filtracyjne, co bezpośrednio przekłada się na wartości wskaźnika stateczności.” (s. 67);
- „Przeprowadzone analizy potwierdzają, że poziom zwierciadła wody w zbiorniku stanowi kluczowy czynnik kształtujący warunki stateczności. Podniesienie poziomu wody do rzędnej +146.0 m n.p.m. prowadzi do wyraźnej poprawy stateczności we wszystkich analizowanych przekrojach i osiągnięcia wartości wskaźnika FS odpowiadających wysokiemu poziomowi bezpieczeństwa.” (s. 69);

- „Mając na uwadze powyższe, ocena bezpieczeństwa zboczy wyrobiska powinna być prowadzona z uwzględnieniem: aktualnych i prognozowanych warunków wodnych, lokalnych warunków geologiczno-inżynierskich, potencjalnych zmian w sposobie użytkowania terenu.” (s. 70).

W związku z powyższym, Spółka złożyła w dniu 1 lipca 2026 r. wniosek do Ministra Energii o zabezpieczenie środków budżetowych na lata 2028-2034 na dalsze prace związane z zakończeniem procesu likwidacji i rekultywacji terenów powyrobiskowych po byłej Kopalni Siarki „Piaseczno”. Rozpoczęły się również prace nad nowelizacją ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów, która to nowelizacja w założeniu przewidywać ma dalsze finansowanie zadań Kopalni Siarki „Machów” S.A. w likwidacji z siedzibą w Tarnobrzegu opisanych tą ustawą na kolejne lata 2028 – 2034 (aktualnie brak publikacji projektu ustawy).

Spółka nie może samodzielnie podjąć decyzji o zakończeniu pompowania z uwagi na ryzyko odpowiedzialności za przyszłe szkody. Rozważana jest możliwość ogłoszenia upadłości Spółki w sytuacji braku uzyskania finansowania wykonania odpowiednich, aktualnych badań w celu określenia aktualnych stosunków hydrogeologicznych i obecnego obszaru zagrożonego podtopieniami, a następnie ewentualnego wykonania odpowiednich zabezpieczeń.

IV. ANALIZA OBECNEGO I POTENCJALNEGO STANU SPÓŁKI

1.1 Obecny status prawny Spółki i podstawy jej funkcjonowania

Kopalnia Siarki "Machów" S.A. z siedzibą w Tarnobrzegu jest zatem podmiotem będącym w trakcie sformalizowanego postępowania likwidacyjnego, jednak nie jest jeszcze podmiotem wykreślonym z rejestru i nieistniejącym - zachowuje pełną osobowość prawną, zdolność do czynności prawnych, może być stroną postępowań sądowych i administracyjnych, zawierać umowy niezbędne do zakończenia spraw w toku oraz zaciągać zobowiązania.

Zgodnie z art. 462 Kodeksu Spółek Handlowych („KSH”) do spółki w okresie likwidacji stosuje się przepisy dotyczące organów spółki oraz praw i obowiązków akcjonariuszy, jeżeli przepisy nie stanowią inaczej lub z celu likwidacji nie wynika co innego. W okresie likwidacji nie można, nawet częściowo, wypłacać akcjonariuszom zysków ani dokonywać podziału majątku spółki przed spłaceniem wszystkich zobowiązań. Szczególne znaczenie ma w tym kontekście fakt, że Spółka nie prowadzi istotnej działalności operacyjnej generującej przychody - jej jedynym źródłem finansowania są dotacje budżetowe Skarbu Państwa, których brak oznaczałby natychmiastową utratę zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Ustawa z dnia 14 lipca 2000 r. o restrukturyzacji finansowej górnictwa siarki („**Ustawa o restrukturyzacji**”) reguluje zasady i warunki restrukturyzacji finansowej jednostek górnictwa siarki. Zgodnie z jej przepisami, wydatki na prace związane z likwidacją i rekultywacją zakładów górniczych są finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w wysokości nieprzekraczającej dotacji określonej na ten cel w rocznym planie finansowym tego Funduszu, stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej na dany rok.

Minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin sprawuje nadzór nad przebiegiem likwidacji zakładów górniczych - wyraża akceptację dla programów likwidacji jednostek oraz rocznych planów likwidacji zakładu górniczego, analizuje roczne sprawozdania z realizacji likwidacji oraz miesięczne rozliczenia otrzymanych rat dotacji. Ustawa ta jest fundamentem instytucjonalnym, na którym opiera się cała relacja Spółki ze Skarbem Państwa w zakresie finansowania bieżącej działalności - jej znaczenie polega nie tylko na zapewnieniu środków, lecz również na utrzymaniu formalnego nadzoru ministerialnego nad przebiegiem likwidacji.

Podstawowym i aktualnie jedynym instrumentem finansowania bieżącej działalności Spółki jest ustawa z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (także „**Ustawa o dotacji**”, „**Ustawa dotacyjna**”). Spółka jest wprost wymieniona w art. 1 tejże ustawy jako jeden z podmiotów objętych systemem dotacyjnym - jako "Kopalnia Siarki "Machów" Spółka Akcyjna w likwidacji w Tarnobrzegu - lub następców prawnych tych podmiotów". Sformułowanie to ma doniosłe znaczenie prawne, gdyż obejmuje systemem dotacyjnym również ewentualnych następców prawnych Spółki - co jest elementem istotnym przy analizie scenariusza upadłościowego.

Ustawa o dotacji wskazuje, że dotacja przyznana przez ministra właściwego do spraw gospodarki surowcami energetycznymi przeznaczona jest na finansowanie działań wykonywanych po zakończeniu prac likwidacyjnych w wyrobisku górniczym Piaseczno, realizowanych przez Spółkę. Przez te działania rozumie się w szczególności:

- a) zabezpieczenie terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie wyrobiska przed zmianą stosunków wodnych,
- b) rekultywację terenów pogórnich związanych z zabezpieczaniem terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie wyrobiska przed zmianą stosunków wodnych,
- c) wykonywanie prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegawczych związanych z zabezpieczaniem terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie wyrobiska przed zmianą stosunków wodnych,

- d) opracowanie projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z wykonywaniem wymienionych działań,
- e) sprawowanie ogólnego zarządu.

Katalog wskazany w punkcie 4 ma fundamentalne znaczenie dla niniejszej opinii - wprost obejmuje finansowanie badań, w tym hydrologicznych, jako dokumentacji i analiz związanych z zabezpieczeniem terenów przyległych. Spółka jest zatem uprawniona do domagania się sfinansowania badań hydrologicznych z dotacji jako działania *expressis verbis* mieszczącego się w ustawowym zakresie jej przeznaczenia. Dotychczasowym działaniem realizującym obowiązek zabezpieczenia terenów sąsiednich jest odpompowywanie wody ze zbiornika Piaseczno w sposób ciągły, tak aby nie przekraczała rzędnej 138,0 m n.p.m. Jednocześnie decyzja rekultywacyjna Starosty Sandomierskiego z dnia 5 kwietnia 2005 r. - potwierdzona oceną sądu administracyjnego i stanowiskiem Sejmu RP - wymaga w istocie doprowadzenia przez Spółkę do napełnienia zbiornika Piaseczno do rzędnej 146,0 m n.p.m. Tworzy to fundamentalną sprzeczność między bieżącym działaniem Spółki a docelowym obowiązkiem wynikającym z decyzji administracyjnej.

W dniu 18 grudnia 2025 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił kolejną nowelizację ustawy o dotacji, zakładającą podwyższenie limitów finansowania dla podmiotów wykonujących prace zabezpieczające i odwadniające w obiektach górniczych. Zgodnie z tą nowelizacją limit wydatków z budżetu państwa na dotacje dla Kopalni Siarki "Machów" S.A. w likwidacji wzrośnie o 2,3 mln zł - w związku ze wzrostem cen energii oraz koniecznością opracowania dokumentacji projektowych dla dalszych koncepcji zabezpieczenia wyrobiska byłej Kopalni Siarki "Piaseczno". Ogólny limit wydatków na 2026 r. zostaje podniesiony z 125,7 mln zł do 135,5 mln zł, a na 2027 r. z 122,8 mln zł do 161,6 mln zł.

W uzasadnieniu tej nowelizacji ustawodawca wprost wskazał, że jej przyjęcie jest konieczne, aby zapewnić ciągłość realizacji kluczowych zadań publicznych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ludzi. Sentencja ta ma walor interpretacyjny pierwszorzędного znaczenia: ustawodawca i Skarb Państwa traktują finansowanie bieżącej działalności Spółki jako zadanie publiczne o charakterze bezpieczeństwa publicznego - nie zaś jako dobrowolne wspieranie podmiotu komercyjnego. Uzasadnieniem dla zwiększenia dotacji jest zarazem potwierdzenie, że nieuznanie przez Starostę Sandomierskiego rekultywacji za zakończoną stanowi wystarczającą przesłankę do kontynuowania finansowania prac dokumentacyjnych i badawczych.

Obecny system dotacyjny przewiduje możliwość przekazywania dotacji do końca 2027 r. W braku kolejnej nowelizacji, z dniem 1 stycznia 2028 r. Spółka utraci podstawę prawną do otrzymywania dotacji budżetowych, co - przy braku innych źródeł finansowania - zaktualizowałoby przesłanki niewypłacalności i obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Już na początku zaznaczenia wymaga, że jest to scenariusz dość nieprawdopodobny - z uwagi na obowiązek Skarbu Państwa do zapewnienia ochrony bezpieczeństwa osób i mienia oraz ewentualne narażenie go na odszkodowania w przyszłości.

Spółka aktywnie dąży do przedłużenia systemu dotacyjnego co najmniej do roku 2034 - co odpowiada ustawowemu obowiązkowi utrzymywania poziomu zbiornika Piaseczno w oparciu o rzędną 138,0-139,0 m n.p.m. wynikającemu z pozwolenia wodnoprawnego z dnia 5 grudnia 2014 r. oraz horyzontowi przewidywanych prac hydrotechnicznych i rekultywacyjnych. Dotychczasowa praktyka legislacyjna - kolejne nowelizacje ustawy dotacyjnej, każdorazowo przedłużające i rozszerzające zakres finansowania - wskazuje na utrwalony wzorzec zachowania Skarbu Państwa, który nie dopuszcza do przerwania finansowania Spółki. Wzorzec ten tworzy uzasadnione oczekiwanie ciągłości finansowania, które - jakkolwiek nie ma charakteru wiążącego zobowiązania budżetowego - stanowi istotną przesłankę oceny prawdopodobieństwa ogłoszenia upadłości.

1.2 Charakter prawny obowiązku rekultywacyjnego Spółki - wykonawca zastępczy Skarbu Państwa

Zagadnieniem o fundamentalnym znaczeniu dla oceny całości relacji prawnych w niniejszej sprawie jest ustalenie, kto jest podmiotem pierwotnie zobowiązanym do rekultywacji gruntów wyrobiska Piaseczno.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych ("**u.o.g.r.l.**"), osoba powodująca ograniczenie lub utratę wartości użytkowej gruntów jest obowiązana do ich rekultywacji. W przypadku gruntów kopalnianych za osobę obowiązaną do rekultywacji uznaje się posiadacza koncesji na wydobywanie kopaliny. Jak wynika z wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 listopada 2004 r. (sygn. II SA 4116/03, LEX nr 164705), osoba, która spowodowała utratę wartości użytkowej gruntów, nie może się uwolnić od tego obowiązku ani w żaden sposób przekazać go na inny podmiot. Bez względu na to, kto faktycznie wykonywał roboty górnicze, na przedsiębiorcy (lub dotychczasowym przedsiębiorcy) spoczywają obowiązki wykonania likwidacji zakładu górniczego - art. 39 w zw. z art. 129 p.g.g.

W przypadku wyrobiska Piaseczno podmiotem, który spowodował utratę wartości użytkowej gruntów, jest Skarb Państwa - za pośrednictwem zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego prowadzącego eksploatację kopaliny. Spółka wykonuje obowiązek rekultywacyjny za Skarb Państwa, nie zaś jako podmiot pierwotnie zobowiązany z mocy ustawy. Spółka jest uprawniona do realizacji likwidacji i rekultywacji na obszarze przekazanych jej nieruchomości, obejmujących łącznie 188,6669 ha oraz 15,65 ha (przekazanych decyzjami Ministra Skarbu Państwa z 2004 r. i 2005 r.), działając za Skarb Państwa jako podmiot obowiązany do rekultywacji na podstawie „umowy”.

Ustalenie to ma daleko idące konsekwencje prawne. Skoro Spółka jest jedynie zastępczym wykonawcą obowiązku Skarbu Państwa, to brak środków na przeprowadzenie badań hydrologicznych lub brak możliwości zakończenia rekultywacji oznacza w istocie, że Skarb Państwa nie wypełnia swojego pierwotnego obowiązku - przez podmiot, któremu powierzył jego wykonanie, bez zapewnienia temu podmiotowi trwałego i wystarczającego finansowania. Tworzy to prawnie doniosłą asymetrię: Skarb Państwa jest podmiotem pierwotnie zobowiązanym, który zachowuje pełnię decyzji budżetowych i legislacyjnych, a jednocześnie każdy skutek niedofinansowania - w tym ewentualna upadłość Spółki i zaniechanie pompowania - realizuje się po stronie podmiotów trzecich, to jest właścicieli zagrożonych nieruchomości.

1.3 Historia prób systemowego rozwiązania problemu

Dla pełności obrazu istotne jest odnotowanie, że problem zabezpieczenia terenów przyległych do wyrobiska Piaseczno nie jest zagadnieniem nowym. W 2019 r. Spółka przedłożyła Ministrowi Energii "Program zabezpieczenia terenów przyległych do wyrobiska byłej Kopalni Siarki Piaseczno na lata 2021-2035", ujmujący kompleksowe rozwiązanie problemu dotyczącego wypełnienia wodą wyrobiska i zabezpieczenia terenów przyległych przed zmianą stosunków wodnych. Program ten nie został zaakceptowany z następujących przyczyn.

Po pierwsze, przedłożona przez Spółkę opinia prawna poddała w wątpliwość obowiązek budowy systemu odwodnienia terenów przyległych do zbiornika wodnego. Obowiązek budowy systemu odwodnienia przewidywało wcześniejsze pozwolenie wodnoprawne z dnia 29 lutego 2006 r., jednak Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej stwierdził jego nieważność decyzją z dnia 29 października 2013 r. (sygn. KZGW/BAPpo-384/4880/2013/ms) z powodu wydania go przez organ niewłaściwy w sprawie. Wydane następnie pozwolenie wodnoprawne z dnia 5 grudnia 2014 r. nie zawiera już analogicznego obowiązku budowy systemu melioracyjno-drenażowego. Po drugie, NFOŚiGW odmówił finansowania systemu melioracyjno-drenażowego, uznając, że system ten nie uzyskał kwalifikacji do zadań rekultywacyjnych powierzonych Spółce.

Finansowanie prac likwidacyjno-rekultywacyjnych przez NFOŚiGW zakończyło się z dniem 31 grudnia 2016 r. - po wydatkowaniu łącznej kwoty 774,68 mln zł, z czego na obszar Machów-Piaseczno kwoty 604,73 mln zł. Minister Energii, sprawujący ustawowy nadzór nad przebiegiem likwidacji, potwierdził wykonanie całego przedsięwzięcia, uznając je za zakończone.

Po trzecie, funkcjonowanie systemu melioracyjnego wiąże się z kosztami, które muszą być ponoszone przez czas nieoznaczony. Nie mogą one być ponoszone z własnych środków Spółki - w szczególności że Spółka została postawiona w stan likwidacji. Wedle przedstawianej narracji minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin nie dysponował i nadal nie dysponuje w swoim budżecie środkami, które mogłyby zostać przeznaczone na finansowanie systemu melioracyjno-drenażowego.

NFOŚiGW, odpowiadając na pismo Ministerstwa Energii z 2019 r., wskazał, że podmiotem, który powinien docelowo przejąć wytworzony majątek infrastruktury melioracyjnej w zarząd i utrzymanie, powinny być właściwe terytorialnie gminy - jako że to lokalne władze, wydając decyzje na zabudowę i zagospodarowanie tych terenów w kierunku rolniczo-sadowniczym, nie uwzględniły tymczasowości stosunków wodnych, a tym samym uniemożliwiły zakończenie prac likwidacyjnych w tym rejonie. Stanowisko to, choć formalnie niebędące decyzją ani orzeczeniem, stanowi istotny materiał dowodowy w ewentualnym przyszłym postępowaniu odszkodowawczym. Historia ta ma kluczowe znaczenie argumentacyjne: wskazuje, że problem jest organom publicznym znany od co najmniej kilku lat, że były podejmowane próby jego rozwiązania i że dotychczasowa bierność nie wynika z braku wiedzy, lecz z braku decyzji politycznej o wyborze kierunku i przypisaniu środków.

1.4 Dwa alternatywne kierunki rozwiązania problemu i ich konsekwencje prawne

Z uzasadnienia ustawy nowelizacyjnej z 2020 r. wynikają dwa alternatywne kierunki docelowego rozwiązania problemu wyrobiska Piaseczno.

Kierunek pierwszy to przywrócenie pierwotnych stosunków wodnych - polegający na dopuszczeniu do naturalnego napełnienia zbiornika do rzędnej 146,0 m n.p.m., odpowiadającej poziomowi wód gruntowych sprzed eksploatacji. Kierunek ten jest spójny z definicją rekultywacji w rozumieniu u.o.g.r.l. jednak wiąże się z nieuchronnym podmakaniem terenów przyległych, na których w czasie działalności górniczej - wskutek sztucznego obniżenia wód gruntowych - powstały osiedla, uprawy rolne i sady. Ochronę przed skutkami odbudowy stosunków wodnych może zapewnić wyłącznie wykonanie systemu melioracyjno-drenażowego, przy czym - jak wskazano powyżej - wykonanie tych urządzeń nie należy do Spółki.

Kierunek drugi to utrzymywanie sztucznego poziomu wody na rzędnej 138,0-139,0 m n.p.m. przez ciągłe odpompowywanie, co zapobiega podmakaniu terenów przyległych, lecz wymaga trwałego finansowania przez czas nieoznaczony. Kierunek ten - realizowany dotychczas - ma charakter przejściowy, nie docelowy, co wyraźnie wskazują uzasadnienia kolejnych nowelizacji ustawy dotacyjnej.

Szczególnie istotne jest doprecyzowanie kwalifikacji prawnej obu kierunków. Wykonanie systemu melioracyjno-drenażowego nie stanowi rekultywacji w rozumieniu przepisów u.o.g.r.l., lecz stanowi nową regulację stosunków wodnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne („**Prawo wodne**”)- co powoduje, że realizacja tego kierunku nie mieści się w zakresie obowiązków Spółki wynikających z decyzji rekultywacyjnej Starosty Sandomierskiego. Spółka, nie dysponując środkami na przeprowadzenie badań hydrologicznych, nie jest w stanie dokonać samodzielnego wyboru między tymi kierunkami ani zaproponować optymalnego rozwiązania organom. Brak sfinansowania badań oznacza zatem nie tyle zaniechanie jednego zadania, co faktyczne zablokowanie możliwości podjęcia jakiegokolwiek racjonalnej decyzji merytorycznej przez kogokolwiek.

1.5 Obowiązki likwidatora

Zarząd Spółki przestaje pełnić swoją funkcję z chwilą otwarcia likwidacji - jego kompetencje przejmują likwidatorzy, którymi z mocy prawa stają się dotychczasowi członkowie zarządu, chyba że statut lub uchwała walnego zgromadzenia stanowi inaczej (art. 463 § 1 KSH). Zgodnie z art. 466 KSH do likwidatorów stosuje się przepisy o odpowiedzialności członków zarządu. Oznacza to, że likwidator ponosi pełną odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę wyrządzoną z winy własnej w granicach określonych art. 483 KSH, a nadto odpowiedzialność za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Likwidator nie narusza jednak obowiązku dołożenia staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności, jeżeli postępując w sposób lojalny wobec spółki, działa w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego, w tym na podstawie informacji, analiz i opinii, które powinny być w danych okolicznościach uwzględnione przy dokonywaniu starannej oceny (art. 483 § 3 KSH).

Zakres działań likwidatorów wyznacza art. 468 § 1 KSH: likwidatorzy powinni zakończyć interesy bieżące spółki, ściągnąć wierzytelności, wypełnić zobowiązania i upłynnić majątek spółki. Nowe interesy mogą podejmować wyłącznie wówczas, gdy jest to potrzebne do ukończenia spraw w toku. W stosunku wewnętrznym likwidatorzy są zobowiązani stosować się do uchwał walnego zgromadzenia, z zastrzeżeniem że zasada ta nie dotyczy likwidatorów ustanowionych przez sąd (art. 468 § 2 KSH).

Obowiązek rekultywacji gruntów ciąży na Spółce ma charakter publicznoprawny i wynika z decyzji Starosty Sandomierskiego. Jego niewykonanie lub zaniechanie nie jest dopuszczalne wyłącznie na podstawie decyzji likwidatorów. Spółka nie może samodzielnie podjąć decyzji o zaprzestaniu pompowania z uwagi na ryzyko odpowiedzialności za przyszłe szkody wyrządzone właścicielom nieruchomości przyległych.

1.6 Pozycja prawna Miasta Tarnobrzeg jako jedyne akcjonariusza

Miasto Tarnobrzeg stało się jedynym akcjonariuszem Spółki w wyniku komunalizacji przeprowadzonej w dniu 23 lipca 2012 r., na podstawie której 100% akcji Spółki przekazano Miastu nieodpłatnie. Miasto nie wniosło do Spółki żadnego wkładu kapitałowego w rozumieniu przepisów prawa handlowego i nie poniosło ekonomicznego ryzyka inwestycji. Nabyło natomiast pełnię praw korporacyjnych - prawa głosu, prawo do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu oraz prawo do udziału w majątku polikwidacyjnym - wraz z całym obciążeniem wynikającym ze specyfiki Spółki: jej zadań rekultywacyjnych, obowiązków publicznoprawnych i uzależnienia od dotacji Skarbu Państwa. Nieodpłatność nabycia akcji, połączona z publicznym charakterem Miasta jako jednostki samorządu terytorialnego, jest okolicznością istotną zarówno dla oceny zakresu ewentualnych roszczeń Miasta do mienia Spółki po zakończeniu jej bytu prawnego, jak i dla oceny odpowiedzialności Skarbu Państwa.

W spółkach z jednoosobowym udziałem gminy wszystkie uprawnienia przysługujące walnemu zgromadzeniu wypełniają organy wykonawcze tych jednostek samorządu terytorialnego, stosownie do art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej. W miastach powyżej 100 000 mieszkańców organem wykonawczym jest prezydent miasta - a ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym nakazuje stosować przepisy o wójcie odpowiednio do prezydenta. Całość uprawnień właścicielskich Miasta wobec Spółki skupia się zatem w rękach Prezydenta Miasta Tarnobrzega, który jest nie tylko formalnym reprezentantem jedyne akcjonariusza, lecz - korzystając z pełni uprawnień walnego zgromadzenia - rzeczywistym podmiotem decyzyjnym Spółki w zakresie wszystkich kwestii zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji akcjonariusza.

Równocześnie do wyłącznej właściwości rady gminy należy m.in. tworzenie i przystępowanie do spółek oraz określanie zasad wnoszenia, cofania i zbywania udziałów i akcji przez wójta (prezydenta). Oznacza to, że w sprawach przekraczających bieżące wykonywanie praw korporacyjnych - w szczególności w kwestii ewentualnego dokapitalizowania Spółki - wymagana

jest uprzednia uchwała Rady Miasta Tarnobrzega. Tworzy to wewnętrzny organizacyjny mechanizm kontroli, który może zarówno przyspieszać, jak i blokować konkretne działania.

Sformalizowana struktura ustrojowo-organizacyjna spółki akcyjnej wyłącza możliwość bezpośredniego oddziaływania na nią przez akcjonariuszy - system decyzyjny powiązany jest z mechanizmem wzajemnych relacji między organami spółki. **Akcjonariusz, nawet jedyny, działa wyłącznie przez walne zgromadzenie i wykonuje uprawnienia korporacyjne w trybie uchwałodawczym, nie zaś zarządczym. Nie może zatem wydawać bezpośrednich poleceń likwidatorom co do sposobu prowadzenia postępowania, chyba że statut Spółki lub odrębna uchwała tak stanowią.**

Ustawowy katalog spraw wymagających uchwały walnego zgromadzenia określa art. 393 KSH. Do kompetencji walnego zgromadzenia należą: rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania likwidatorów z działalności spółki, zatwierdzenie sprawozdania finansowego, udzielenie absolutorium z wykonania obowiązków przez likwidatorów. Na podstawie art. 463 § 2 KSH walne zgromadzenie może w każdej chwili odwołać dotychczasowych likwidatorów i powołać nowych. Jako jedyny akcjonariusz posiadający 100% głosów, Miasto Tarnobrzeg dysponuje pełnią kompetencji do kształtowania tych decyzji.

W kontekście obecnej sytuacji Spółki kluczowe znaczenie ma identyfikacja instrumentów prawnych, z których Prezydent Miasta - jako podmiot wykonujący uprawnienia walnego zgromadzenia - może realnie skorzystać.

Po pierwsze, uchwała o dokapitalizowaniu Spółki. Walne zgromadzenie może podjąć uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego i objęciu nowych akcji przez jedynego akcjonariusza. Jednak Miasto Tarnobrzeg, jako spółka komunalna gminy Tarnobrzeg zlokalizowana w województwie podkarpackim, nie posiada ani środków, ani możliwości - władztwa publicznego bądź wynikającego ze stosunków cywilnoprawnych - do prowadzenia uzgodnień i projektowania na terenie innego województwa, to jest powiatu sandomierskiego w województwie świętokrzyskim. Stanowi to poważną przeszkodę faktyczną i prawną dla tego instrumentu. Kolejną kwestią jest sprzeczność regulacji KSH z ustawą o restrukturyzacji finansowej górnictwa siarki i ustawą o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów, które zakładają finansowanie likwidacji ze środków Skarbu Państwa. Jeśli jednak przyjąć narrację o braku możliwości finansowania przez Skarb Państwa ewentualnych melioracji na terenach, które nie zostały przekazane Spółce, być może tworzyłoby to „lukę” do podjęcia działań przez Miasto Tarnobrzeg (możliwie we współpracy z organami województwa świętokrzyskiego), w tym ewentualnego dokapitalizowania na ten cel.

Po drugie, powołanie lub zmiana składu likwidatorów. Możliwość wymiany likwidatora jest realną konsekwencją, którą akcjonariusz może sygnalizować w przypadku zaniechania niezbędnych działań po stronie Spółki. Instrument ten musi być stosowany z ostrożnością: nowy likwidator przejmuje wszelkie obowiązki prawne poprzednika, w tym obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w razie zaistnienia przesłanek.

Po trzecie, zmiana składu rady nadzorczej. Rada nadzorcza, działając w Spółce w likwidacji, zachowuje funkcje kontrolne wobec likwidatorów. Zmiana jej składu może służyć wzmocnieniu nadzoru nad prawidłowością postępowania likwidacyjnego.

Po czwarte, zatwierdzenie lub odmowa zatwierdzenia sprawozdań i udzielenia absolutorium. Odmowa zatwierdzenia sprawozdania może stanowić podstawę do dochodzenia przez Spółkę roszczeń odszkodowawczych od likwidatorów na podstawie art. 483 KSH w zw. z art. 466 KSH. Po piąte, inicjowanie działań legislacyjnych i administracyjnych. **Prezydent Miasta, działając jako organ gminy, może kierować pisma do właściwych ministrów i aktywnie popierać nowelizację ustawy dotacyjnej. Działanie to nie jest instrumentem korporacyjnym w ścisłym znaczeniu, lecz stanowi wykonywanie przez Miasto jego zadań własnych w zakresie ochrony interesów lokalnych.**

Co istotne, art. 397 KSH stanowi, że w sytuacji gdy bilans sporządzony przez likwidatorów wykaże stratę przewyższającą sumę kapitałów zapasowego i rezerwowych oraz jedną trzecią kapitału zakładowego, likwidatorzy obowiązani są niezwłocznie zwołać walne zgromadzenie celem powzięcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia Spółki. Obowiązek ten ciąży na likwidatorach indywidualnie i nie może zostać przeniesiony. **Po zwołaniu takiego zgromadzenia to Prezydent Miasta - jako wykonujący uprawnienia walnego zgromadzenia - podejmuje decyzję o dalszym istnieniu Spółki lub o jej rozwiązaniu.**

Na gruncie KSH akcjonariusz spółki akcyjnej co do zasady nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Każda osoba prawna odpowiada sama za swoje zobowiązania. **Miasto Tarnobrzeg nie odpowiada zatem za zobowiązania Spółki wobec osób trzecich, w tym za ewentualne roszczenia odszkodowawcze właścicieli gruntów zagrożonych zalaniem.** Jednak fakt nabycia 100% akcji nieodpłatnie, w połączeniu z publicznym charakterem Miasta jako jednostki samorządu terytorialnego i osobą Prezydenta Miasta Tarnobrzega jako rzeczywistego decydenta korporacyjnego, **powoduje istotną ekspozycję wizerunkową i polityczną. Prezydent Miasta, identyfikowany opinią publiczną jako osoba odpowiadająca za losy Spółki, narażony jest na**

dotkliwe konsekwencje w przypadku zalania okolicznych terenów - niezależnie od braku odpowiedzialności prawnej gminy za zobowiązania Spółki jako odrębnej osoby prawnej.

1.7 Przesłanki i termin złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości

Dłużnik jest obowiązany, nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości (art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe). Jeżeli dłużnikiem jest osoba prawna, obowiązek ten spoczywa na każdym, kto na podstawie ustawy, umowy spółki lub statutu ma prawo do prowadzenia spraw dłużnika i do jego reprezentowania, samodzielnie lub łącznie z innymi osobami. W przypadku Spółki w likwidacji obowiązek ten ciąży zatem na każdym z likwidatorów indywidualnie. Fakt, że spółka znajduje się w likwidacji, nie zwalnia z obowiązku złożenia wniosku o upadłość w przypadku jej niewypłacalności. Złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości nie może zastąpić wniosek o otwarcie likwidacji.

Zgodnie z art. 11 Prawa upadłościowego przesłankami ogłoszenia upadłości są: po pierwsze, przesłanka płynnościowa - dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych; po drugie, przesłanka bilansowa - przez okres co najmniej 24 miesięcy wartość zobowiązań jest wyższa niż wartość posiadanego majątku. Przesłanki te są od siebie niezależne - wystarczy spełnienie tylko jednej z nich.

W warunkach niniejszej sprawy scenariusz zaktualizowania się przesłanki płynnościowej jest mało realny i wystąpiłby w przypadku wstrzymania lub wyczerpania dotacji Skarbu Państwa lub odmowy przyznania dotacji na ewentualne wykonanie melioracji (przy czym dyskusyjne jest, czy Spółka mogłaby ją wykonać na nieruchomościach jej nie przyznanych lub należących do innych podmiotów, jak i to, czy ten obowiązek zostanie na nią nałożony, nawet gdyby zapewniono finansowanie). Wobec utrwalonej praktyki legislacyjnej Skarbu Państwa, scenariusz ten jest mało prawdopodobny w horyzoncie co najmniej do 2027 r., a z dużym prawdopodobieństwem - do 2034 r. po uchwaleniu planowanej nowelizacji ustawy o dotacji finansowej przeznaczonej dla niektórych podmiotów.

Zgodnie z art. 21 ust. 3 Prawa upadłościowego, osoby zobowiązane do złożenia wniosku ponoszą odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wskutek niezłożenia wniosku w terminie, chyba że nie ponoszą winy. Obowiązek złożenia wniosku ciąży na każdym reprezentancie osoby prawnej indywidualnie - dany likwidator nie zwolni się z odpowiedzialności, argumentując, że inna osoba reprezentująca podmiot sprzeciwiała się złożeniu wniosku.

Natomiast zgodnie z art. 586 KSH, kto będąc członkiem zarządu spółki albo likwidatorem nie zgłasza wniosku o upadłość spółki handlowej pomimo powstania warunków uzasadniających według przepisów upadłość spółki, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Zobowiązany, który nie złożył wniosku w ustawowym terminie, naraża się ponadto na pozbawienie prawa prowadzenia działalności gospodarczej na okres od jednego do dziesięciu lat.

1.8 Scenariusz upadłości Spółki

A. Konsekwencje ogłoszenia upadłości - brak realnych nabywców

Gdyby sąd upadłościowy ogłosił upadłość Spółki, syndyk masy upadłości byłby zobowiązany do spieniężenia jej majątku. Kluczowym składnikiem tego majątku są nieruchomości powyrobiskowe obejmujące zbiornik Piaseczno i tereny przyległe, łącznie z urządzeniami odwadniającymi i infrastrukturą pompowni. Nieruchomości te są jednak obciążone w sposób, który w praktyce wyklucza możliwość znalezienia nabywcy na warunkach rynkowych. Na nieruchomościach ciąży decyzja rekultywacyjna Starosty Sandomierskiego, której wykonanie wymaga wieloletnich działań i generuje bieżące koszty operacyjne nieodpowiadające żadnemu możliwemu do zidentyfikowania przychodowi ekonomicznemu. Każdy podmiot nabywający te nieruchomości w trybie postępowania upadłościowego nabywałby je w drodze sukcesji singularnej i nie stawałby się automatycznym następcą prawnym Spółki w zakresie decyzji administracyjnych. Nieruchomości nie generują żadnych przychodów - są miejscem realizacji obowiązku publicznoprawnego. Ich wartość rynkowa, uwzględniająca koszty ciążących na nich obowiązków, może być ujemna w sensie ekonomicznym.

Realny jest zatem scenariusz, w którym przetargi ogłoszone przez syndyka nie przyniosą żadnego skutku z powodu braku ofert. Wątpliwe jest jednak, że sąd upadłościowy miałby podstawy do ogłoszenia upadłości Spółki, z uwagi na sprzeciw gmin i właścicieli nieruchomości. Prawdopodobnie także pojawiłby się problem ze znalezieniem syndyka dla masy upadłości Spółki.

B. Dalszy bieg postępowania po bezskutecznych przetargach

Oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości

Jeżeli bezskuteczność przetargów jest możliwa do przewidzenia już na etapie rozpoznawania wniosku, sąd upadłościowy może oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 Prawa upadłościowego, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania. W takim wypadku Spółka nadal istnieje jako podmiot prawa, lecz jest podmiotem

bez środków, bez perspektywy zakończenia rekultywacji i bez mechanizmu, który zmusiłby kogokolwiek do dalszego pompowania wody ze zbiornika. Jednak zarząd (likwidator) nie może „porzucić” Spółki bez podjęcia czynności zabezpieczających, przy dołożeniu należytej staranności. Oznacza to, że pompowanie może trwać do czasu, gdy zostanie odłączone zasilanie, wierzyciele przestaną świadczyć usługi na rzecz Spółki, o czym zarząd (likwidator) powinien zawiadomić akcjonariuszy (tu także Skarb Państwa) z wyprzedzeniem.

Umorzenie postępowania po ogłoszeniu upadłości

Jeżeli po ogłoszeniu upadłości okaże się, że majątek pozostały w masie upadłości nie wystarcza na pokrycie kosztów postępowania, sąd umorzy postępowanie upadłościowe na podstawie art. 361 ust. 1 pkt 1 Prawa upadłościowego. W takim przypadku, zgodnie z art. 361 ust. 2, sąd bada, czy zgromadzony materiał daje podstawę do rozwiązania podmiotu wpisanego do KRS bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego. Jeżeli takie podstawy istnieją i zapadnie stosowne orzeczenie, spółka zostaje wykreślona z KRS, co powoduje definitywne ustanie jej bytu prawnego.

Nabycie mienia przez Skarb Państwa z mocy prawa

Z chwilą wykreślenia Spółki z KRS uruchamia się mechanizm przewidziany w art. 25e ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym. Skarb Państwa nabywa nieodpłatnie z mocy prawa mienie pozostałe po wykreślonym podmiocie, bez względu na przyczynę wykreślenia, którym nie rozporządził przed wykreśleniem właściwy organ. Pojęcie "mienia" oznacza konkretne składniki majątkowe pozostałe po wykreślonej Spółce - w niniejszej sprawie będą to przede wszystkim nieruchomości powyrobowiskowe (zbiornik Piaseczno i tereny przyległe), ruchomości, urządzenia pompowni oraz wszelkie pozostałe aktywa. Nabycie przez Skarb Państwa własności nieruchomości stwierdza, w drodze decyzji, starosta właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości - w niniejszej sprawie będzie to starosta sandomierski jako organ właściwy dla miejsca położenia nieruchomości. Powoduje to sytuację, w której ten sam organ administracji publicznej, który wcześniej wykonywał wobec Spółki kompetencje nadzorcze związane z rekultywacją terenu, następnie uczestniczy w procedurze stwierdzenia przejścia pozostałego majątku na Skarb Państwa.

Skarb Państwa nie jest następcą prawnym wykreślonej spółki pod tytułem ogólnym. Jego odpowiedzialność za zobowiązania wykreślonego podmiotu ma charakter rzeczowy - wyłącznie do wartości nabytego mienia. Roszczenia wierzycieli wygasają, jeżeli nie będą dochodzone przeciwko Skarbowi Państwa w terminie roku od chwili nabycia mienia - termin ten jest zawity

i nieodwracalny. Nawet prawomocny wyrok zasądający odszkodowanie od Skarbu Państwa może być bezużyteczny egzekucyjnie, jeśli wartość nabytego mienia jest niższa niż zasądzone roszczenie.

C. Losy decyzji administracyjnych po ustaniu bytu prawnego Spółki

Z chwilą wykreślenia Spółki z KRS decyzja rekultywacyjna Starosty Sandomierskiego z dnia 5 kwietnia 2005 r. oraz pozwolenie wodnoprawne z dnia 5 grudnia 2014 r. tracą swojego adresata, podmiot zobowiązany lub uprawniony na podstawie decyzji – przepisy nie przewidują automatycznego przejścia tych decyzji na jakikolwiek inny podmiot - nowego właściciela nieruchomości, syndyka, akcjonariusza ani Skarb Państwa. Obowiązek rekultywacyjny wynikający z decyzji administracyjnej jest obowiązkiem publicznoprawnym adresowanym do konkretnego podmiotu i przestaje istnieć jako egzekwowalny obowiązek prawny z chwilą, gdy adresat decyzji przestaje istnieć. Nie wyłącza to jednak możliwości nałożenia przez właściwe organy nowych obowiązków na inny podmiot, jeżeli możliwość taka wynikałaby z odrębnych przepisów prawa, jednak obowiązki takie nie powstają automatycznie wskutek wykreślenia Spółki z KRS.

Okoliczność ta ma znaczenie z dwóch powodów. Po pierwsze, wskazuje, że zapewnienie prawidłowej podstawy prawnej prowadzenia gospodarki wodnej na terenie wyrobiska wymagało przeprowadzenia odrębnego postępowania administracyjnego i nie miało charakteru wyłącznie formalnego. Po drugie, pokazuje, że ewentualne uzyskanie nowego pozwolenia wodnoprawnego po ustaniu bytu prawnego Spółki wymagałoby ponownego przeprowadzenia właściwego postępowania administracyjnego.

Z chwilą wykreślenia Spółki pozwolenie wodnoprawne przestaje posiadać adresata. W konsekwencji brak będzie podmiotu legitymującego się tym pozwoleniem i uprawnionego do wykonywania czynności objętych jego zakresem. Jeżeli dalsze prowadzenie pompowania wód wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, nowy właściciel nieruchomości lub inny podmiot zamierzający wykonywać te czynności będzie zobowiązany do uzyskania stosownego pozwolenia zgodnie z przepisami Prawa wodnego.

1.9 Granica obowiązków rekultywacyjnych Spółki - tereny przekazane i tereny przyległe

Podkreślenia wymaga, że Spółka nie była zobowiązana i nie realizowała rekultywacji na terenach, które nie zostały jej do tego celu przekazane. Obowiązki rekultywacyjne Spółki obejmują wyłącznie obszar nieruchomości przekazanych decyzjami Ministra Skarbu Państwa z 2004 r. i 2005 r., łącznie około 204 ha. Tereny sąsiednie, przyległe do terenów powierzonych

Spółce - objęte oddziaływaniem leja depresji na powierzchni szacowanej na ok. 11,3 km² - nie stanowiły i nie stanowią własności Spółki ani terenu objętego jej obowiązkami rekultywacyjnymi. Powierzchnia leja depresji to równowartość ewentualnych przyszłych podtopień – zarówno może wynosić ok. 11,3 km², jak i znacznie większy obszar, a co ustali dopiero poszerzona analiza.

Spółka nie dysponuje tytułem prawnym do prowadzenia jakichkolwiek prac melioracyjnych na terenach niebędących jej własnością. Co więcej, zgodnie z art. 199 Prawa wodnego, wykonywanie urządzeń melioracji wodnych należy do właścicieli gruntów. Wyjątkowo urządzenia melioracji wodnych mogą być wykonywane na koszt Skarbu Państwa za zwrotem, w formie opłaty melioracyjnej, części kosztów przez właścicieli gruntów - jednak wymaga to wniosków zainteresowanych właścicieli gruntów, których grunty stanowią co najmniej 75% powierzchni gruntów planowanych do zmeliorowania. Spółka nie może zatem samodzielnie zrealizować systemu melioracyjno-drenażowego na terenach sąsiednich do terenów Spółki.

1.10 Obowiązek organów publicznych dot. przeciwdziałania zaniechaniu pompowania Wody Polskie - kompetencja kontrolna bez obowiązku substytucyjnego

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie sprawuje kontrolę gospodarowania wodami w zakresie obejmującym między innymi utrzymywanie urządzeń wodnych i przestrzeganie nałożonych na właścicieli gruntów obowiązków oraz ograniczeń. Wody Polskie mają ustawowe kompetencje do podejmowania działań wobec właścicieli urządzeń wodnych, którzy nie posiadają wymaganego pozwolenia wodnoprawnego. Jeżeli w trakcie kontroli okaże się, że zakład działa bez wymaganego pozwolenia, może on otrzymać decyzję o zakazie korzystania z wód. Oznacza to, że w sytuacji, gdy po wykreśleniu Spółki z KRS ktokolwiek próbowałby kontynuować pompowanie bez nowego pozwolenia wodnoprawnego, Wody Polskie mogłyby nakazać zaprzestanie tej czynności - co pogłębiłoby problem. Jeśli natomiast byłby to Skarb Państwa, to byłoby to raczej niewykonalne („Skarb Państwa przeciwko Skarbowi Państwa”). Brak jest natomiast przepisu nakładającego na Wody Polskie pozytywny obowiązek przejęcia czynności pompowania w miejsce wykreślonego podmiotu.

Art. 395 pkt 4) prawa wodnego przewiduje jednak, że wykonanie pilnych prac zabezpieczających w okresie powodzi lub klęski żywiołowej nie wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Oznacza to, że jeżeli niekontrolowane napełnianie zbiornika Piaseczno osiągnie poziom grożący powodzią, możliwe będzie awaryjne pompowanie bez pozwolenia - jednak wyłącznie w reżimie stanu nadzwyczajnego, nie zaś jako trwałe rozwiązanie.

W świetle obowiązującego prawa brak jest organu administracji publicznej, który na mocy przepisów *ex lege* miałby obowiązek kontynuowania pompowania wody ze zbiornika Piaseczno po wykreśleniu Spółki z KRS i wygaśnięciu pozwolenia wodnoprawnego. Możliwe reagowanie organów sprowadza się do działań warunkowych i nieautomatycznych: Wody Polskie mogą wydać nowe pozwolenie wodnoprawne Skarbowi Państwa po złożeniu przez niego wniosku; organy zarządzania kryzysowego mogą interweniować w reżimie stanu klęski żywiołowej; Starosta Sandomierski może podjąć próbę wszczęcia postępowania z urzędu wobec nowego właściciela nieruchomości. Żaden z tych mechanizmów nie działa automatycznie ani natychmiastowo.

1.11 Sekwencja zdarzeń po umorzeniu ewentualnego postępowania upadłościowego

Dla czytelności wyводу przedstawia się sekwencję czynności i zdarzeń prawnych, jakie mogą nastąpić po umorzeniu postępowania upadłościowego Spółki z powodu braku majątku wystarczającego na pokrycie kosztów:

1. Sąd upadłościowy umarza postępowanie na podstawie art. 361 ust. 1 pkt 1 Prawa upadłościowego i bada przesłanki wykreślenia Spółki z KRS bez postępowania likwidacyjnego (art. 361 ust. 2).
2. Sąd rejestrowy wykreśla Spółkę z KRS - Spółka traci osobowość prawną i przestaje istnieć.
3. Z chwilą wykreślenia nieruchomości powyrobiskowe przechodzą z mocy prawa na Skarb Państwa na podstawie art. 25e ust. 1 ustawy o KRS.
4. Starosta sandomierski stwierdza nabycie przez Skarb Państwa własności nieruchomości w drodze decyzji administracyjnej.
5. Wygasają decyzja rekultywacyjna i pozwolenie wodnoprawne z uwagi na ustanie bytu prawnego ich adresata.
6. Pompowanie wody zostaje wstrzymane - nie istnieje żaden podmiot zobowiązany do jego kontynuowania ani posiadający ważne pozwolenie wodnoprawne.
7. Zbiornik Piaseczno zaczyna napełniać się w sposób niekontrolowany.
8. Właściciele sąsiednich nieruchomości doznają szkód w postaci podmakania i podtapiania gruntów.
9. Wierzyciele (w tym poszkodowani właściciele nieruchomości) mają rok od dnia wykreślenia Spółki z KRS na dochodzenie roszczeń od Skarbu Państwa z nabytego mienia - po upływie tego terminu ich roszczenia wygasają.

10. Skarb Państwa odpowiada za zobowiązania wyłącznie do wartości nabytego mienia – a wartość ta, w przypadku nieruchomości powyrobowiskowych obciążonych kosztownymi obowiązkami hydrotechnicznymi i pozbawionych rynkowych nabywców, może być znikoma lub ujemna w sensie ekonomicznym.

Powyższa sekwencja może zostać przerwana przez wcześniejsze działania legislacyjne, finansowe lub administracyjne - stanowi jednak skrajny, mało prawdopodobny scenariusz bazowy, który może jednak być realny tylko w przypadku bierności wszystkich zobowiązanych podmiotów.

1.12 Możliwe scenariusze podtopień

Na obecnym etapie likwidacji nie jest możliwe precyzyjne określenie potencjalnie dochodzonych w przyszłości odszkodowań, z uwagi na brak danych dotyczących prowadzonych działalności na obszarze zagrożonym podtopieniami oraz o zasięgu tego obszaru.

Dla prawidłowej oceny skutków zaniechania pompowania konieczne jest zrozumienie historycznej i aktualnej sytuacji hydrogeologicznej rejonu wyrobiska Piaseczno.

Przed udostępnieniem złoża siarki, w miejscu obecnego wyrobiska Piaseczno, utrzymywało się swobodne zwierciadło wód poziomu czwartorzędowego na rzędnej około 145 m n.p.m., natomiast napięte zwierciadło wód poziomu trzeciorzędowego stabilizowało się na rzędnej około 148 m n.p.m. Są to zatem rzędne naturalne - odpowiadające stanowi środowiska sprzed ingerencji górniczej.

Ukształtowanie topograficzne terenów przyległych zostało przez kilkadziesiąt lat zmienione poprzez drenującą funkcję wyrobiska. Tereny będące w zasięgu leja depresji przekształciły się z terenów bagiennych i podmokłych w tereny zamieszkałe oraz gospodarstwa sadownicze i rolne. Nastąpiła transformacja rolniczego wykorzystania terenów przez zamianę byłych użytków zielonych na grunty orne, liczne sady i plantacje krzewów owocowych. Aktualne dokumentacje glebowe wskazują na istnienie użytków rolnych zaliczonych do 1. i 2. kompleksu przydatności, tzn. gleb o najwyższych zdolnościach produkcyjnych. Wzrost możliwości produkcyjnych gleb tego rejonu jest wynikiem działań drenażowych, które ułatwiły dostęp do pól i ich uprawę w dowolnym okresie uwilgotnienia.

Kluczowe znaczenie ma fakt, że po wstępnym napełnieniu wyrobiska wodami gruntowymi do głębokości około 32 m dalszy napływ wód jest odprowadzany z wyrobiska do Wisły i utrzymywane jest w sposób sztuczny lustro wody na poziomie od 138 m n.p.m. do 139 m n.p.m. Zabezpiecza to tereny przyległe przed wypiętrzeniem wód gruntowych mogących spowodować lokalne

podtopienia na nieznanej obecnie powierzchni (dotychczas wskazywano ok. 11 km²) w gminach Łoniów i Koprzywnica.

Tereny poeksploatacyjne byłej Kopalni Siarki Piaseczno zlokalizowane są na terenie gmin Łoniów i Koprzywnica w powiecie sandomierskim, w województwie świętokrzyskim, oddalone o 1 500 m od lewego brzegu rzeki Wisły, i zajmują powierzchnię około 200 ha.

Natomiast bez systemu melioracyjno-drenażowego nie można wypełnić zbiornika wodą do wymaganego poziomu, gdyż nastąpiłoby podtopienie przyległych do kopalni terenów, o również obecnie niezidentyfikowanej powierzchni (dotychczas wskazywano na ok. 40 km²), które zostały zagospodarowane m.in. na sady, pola i budynki gospodarcze (co musi podlegać szczegółowej inwentaryzacji).

Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której różnica między aktualnie utrzymywanym przez pompowanie poziomem wody w zbiorniku (138-139 m n.p.m.) a naturalnym poziomem wód czwartorzędowych (ok. 145-146 m n.p.m.) wynosi około 7-8 metrów. Po zaprzestaniu pompowania zbiornik będzie się stopniowo napełniał aż do osiągnięcia równowagi hydraulicznej z wodami gruntowymi - a wypiętrzające się wody gruntowe będą stopniowo zalewać tereny w obrębie dawnego leja depresji. Uwzględniając potencjalny łączny obszar zagrożenia (ok. 40 km²) i jego odległość od Wisły (ok. 1 500 m), mamy do czynienia z rozległym, wielopoziomowym zagrożeniem.

Dla celów niniejszej opinii proponuje się wyróżnienie czterech poziomów zagrożenia hydrologicznego terenów przyległych, różniących się zarówno charakterem szkód, jak i zakresem podmiotów uprawnionych do odszkodowania.

a) Poziom I - bezpieczny (woda kilka metrów poniżej powierzchni gruntu)

Stan odpowiadający aktualnemu reżimowi pompowania: lustro wody gruntowej utrzymywane jest na głębokości kilku metrów poniżej powierzchni terenu - sztucznie obniżone względem poziomu naturalnego o ok. 7-8 m. W tym stanie tereny przyległe do zbiornika funkcjonują jako użytki rolne i tereny zamieszkałe w sposób zbliżony do normalnego, choć już sam ten stan jest stanem sztucznym, utrzymywanym wyłącznie na skutek ciągłej pracy pomp.

Ten poziom nie generuje roszczeń odszkodowawczych. Jest on jednak punktem odniesienia dla oceny skutków każdego kolejnego scenariusza: każde podniesienie zwierciadła wód gruntowych powyżej obecnego reżimu pompowania jest odstępstwem od stanu, do którego utrzymywania zobowiązana jest Spółka na podstawie pozwolenia wodnoprawnego z dnia 5 grudnia 2014 r.

b) Poziom II – niewidoczne zalanie (woda 30-60 cm poniżej powierzchni gruntu)

Jest to poziom najbardziej podstępny z perspektywy ochrony prawnej poszkodowanych, gdyż nie manifestuje się wizualnie w postaci stojącej wody, a jednocześnie powoduje poważne i trudno odwracalne skutki gospodarcze oraz budowlane.

Na tym poziomie woda gruntowa stabilizuje się w strefie 30-60 cm poniżej powierzchni gruntu. Oznacza to możliwe zagrożenie dla fundamentów i piwnic budynków mieszkalnych i gospodarczych. Izolacja pozioma wykonywana standardowo na głębokości 30-60 cm nie jest zaprojektowana na trwałe oddziaływanie wody pod ciśnieniem hydrostatycznym. Woda penetrująca do piwnic przez spękania i nieszczelności izolacji powoduje trwałe zawilgocenie murów, zagrzybienie, korozję zbrojenia i osiadanie fundamentów. Koszt remediacji budynku z taką szkodą jest zazwyczaj nieproporcjonalnie wysoki w stosunku do wartości nieruchomości - w warunkach wiejskich nierzadko przekracza wartość rynkową domu.

Ponadto może stanowić zagrożenie dla systemów korzeniowych roślin sadowniczych. Sady jabłoniowe, gruszkowe, wiśniowe i inne, które rozwinęły się na terenach dawnych podmokłości w warunkach sztucznie obniżonego poziomu wody, posiadają systemy korzeniowe ukształtowane pod konkretne warunki wilgotnościowe. Wiele gatunków drzew owocowych prowadzi korzenie poziome na głębokości właśnie 30-60 cm - co czyni je szczególnie narażonymi na gnicie korzeni w warunkach stałego podtopienia. Jak wynika z dokumentów faktycznych sprawy, w wyniku działania kopalni powstał potężny lej depresji obejmujący obszar około pięciu tysięcy hektarów w gminach Łoniów, Koprzywnica i Samborzec; gdy tereny te były podmokłe, były tam łąki i pastwiska. Przekształcenie tych terenów w sady i intensywne uprawy rolne nastąpiło właśnie dzięki sztuczniemu obniżeniu wody - a teraz te same sady są najbardziej narażone na skutki wypiętrzenia.

Wzrost wilgotności gleby powyżej poziomu optymalnego powoduje ponadto anaerobiozę w strefie korzeniowej, obniżenie pH gleby oraz ograniczenie pracy maszyn rolniczych na uwodnionym terenie. Możliwe jest jednak, że część upraw - w szczególności trawy, rośliny łąkowe i niektóre warzywa korzeniowe przystosowane do wilgotnych siedlisk - może w tym reżimie przeżyć i nawet wykazywać normalny wzrost.

Z perspektywy prawnej poziom ten jest najtrudniejszy do udowodnienia. Poszkodowani będą zmuszeni do powołania biegłych z zakresu geologii, budownictwa i rolnictwa, którzy powiążą stwierdzony poziom wód gruntowych ze szkodą budowlaną lub rolniczą. Jednocześnie właśnie

ten poziom może dotknąć największą liczbę nieruchomości - jako że wypiętrzanie wody gruntowej postępuje stopniowo od wyrobiska ku terenom bardziej oddalonym.

c) Poziom III - podmokłość powierzchniowa (woda na poziomie gruntu lub kilkanaście centymetrów poniżej)

Na tym poziomie woda gruntowa osiąga powierzchnię terenu lub stabilizuje się kilkanaście centymetrów poniżej niej. Manifestuje się to w postaci trwałej podmokłości, miękkiej i grzęskiej gleby, wysięków i zastoisk wody w zagłębieniach terenu. Teren powraca do stanu zbliżonego do pierwotnego - tyle że zamiast naturalnych polderów łąkowych i pastwisk sprzed eksploatacji, na tym terenie stoją teraz domy, sady i budynki gospodarcze.

Na tym poziomie użytkowanie rolnicze z zastosowaniem maszyn staje się niemożliwe lub bardzo utrudnione - ciężki sprzęt rolniczy (ciągniki, opryskiwacze, kombajny) grzęźnie w podmokłym gruncie, a prace polowe muszą być ograniczane do krótkich okienek pogodowych. W warunkach ekstensywnego rolnictwa ten poziom nie wyklucza prowadzenia działalności, lecz radykalnie obniża jej efektywność ekonomiczną. Drzewa owocowe i uprawy warzywne wymagające dobrze zdrenowanych gleb zamierają. Możliwy jest przerost roślin mokrolubnych (trzcina, sitowie, olsza) na terenach, które przez dziesięciolecia były użytkami rolnymi.

Budynki mieszkalne i gospodarcze zlokalizowane na terenach podmokłych stają się stopniowo nieużyteczne z uwagi na zawilgocenie ścian, pleśnienie wnętrz i osiadanie fundamentów. Teren traci wartość rynkową - nie w sensie przyszłych strat, lecz faktycznej utraty wartości rynkowej nieruchomości, która staje się zbywalna jedynie za symboliczną cenę lub w ogóle niezbywalna. Z perspektywy prawnej poziom ten stanowi wyraźny punkt, w którym aktualizuje się szkoda w rozumieniu art. 415 KC oraz art. 144 KC (immisje - nadmierny napływ wód gruntowych na grunt sąsiada). Roszczenie odszkodowawcze można sformułować zarówno jako żądanie naprawienia szkody (obniżenie wartości nieruchomości, utracony zysk z produkcji rolnej i sadowniczej), jak i jako żądanie zaniechania immisji (nakazanie przywrócenia pompowania lub budowy systemu melioracyjnego).

d) Poziom IV - zalanie powierzchniowe i kierunek spływu (woda powyżej powierzchni gruntu)

Jest to poziom o najpoważniejszych i najtrudniejszych do przewidzenia skutkach. Woda wychodzi powyżej powierzchni gruntu - ale ze względu na ukształtowanie terenu i jego naturalne nachylenie, nie stoi w miejscu, lecz przemieszcza się w kierunkach wyznaczonych przez rzeźbę terenu. Właśnie ta dynamika spływu czyni ten poziom szczególnie trudnym do modelowania *ex ante*.

Obszar byłego leja depresji charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu. Tereny w bezpośrednim sąsiedztwie wyrobiska są niżej położone (naturalnie - wyrobisko jest zagłębieniem) i to one jako pierwsze zostaną dotknięte wypiętrzaniem wód. W miarę jak woda będzie się wypiętrzać, jej kierunki spływu będą wyznaczane przez mikrodepresje terenu, drogi, rowy melioracyjne i naturalne ciek. Przy braku systemu melioracyjno-drenażowego, który mógłby nadać wypiętrzającej się wodzie kontrolowany kierunek odpływu, spływ będzie chaotyczny i w dużej mierze zależny od warunków atmosferycznych (intensywność opadów, okresy bezdeszczowe).

Kluczowym zagadnieniem jest relacja tych terenów z systemem wałów Wisły. Teren leży w odległości około 1 500 m od lewego brzegu rzeki. Wisła jest rzeką górską, z dynamicznie zmiennym stanem wód i rozbudowanym systemem wałów przeciwpowodziowych. Tereny po lewej (wschodniej) stronie Wisły pełniły historycznie funkcję naturalnych polderów - obszarów, które przy wezbraniach Wisły przejmowały wodę przelewającą się przez wały lub sączącą przez ich podstawę, stanowiąc bufor między rzeką a terenami zamieszkаныmi.

Jeżeli w wyniku wypiętrzenia wód gruntowych tereny te zostaną już uprzednio nawodnione (poziom III), ich zdolność retencyjna jako polderów zostanie drastycznie ograniczona lub zredukowana do zera - nasycona wodą gleba nie może już przyjąć dodatkowego ładunku wody opadowej ani powodziowej. W przypadku wezbrania Wisły i przelania się wody przez wały lub sączenia przez ich podstawę, woda powodziowa nie zostanie zaabsorbowana przez teren (jak dzieje się to w warunkach suchych), lecz nałoży się na już istniejące wypiętrzenie wód gruntowych - tworząc warunki błyskawicznej powodzi na obszarze znacznie przekraczającym sam zasięg leja depresji.

W tym scenariuszu konieczna jest identyfikacja terenów zagrożonych przesiedleniem. Dotyczy to w szczególności zabudowy zlokalizowanej w zagłębieniach terenu, przy naturalnych ciekach i w pobliżu rowów melioracyjnych, gdzie woda będzie się koncentrować. Tysiącom hektarów ziemi, na której znajduje się kilkaset gospodarstw i niezliczone ilości sadów na terenie gmin Koprzywnica, Łoniów i Samborzec, grożą katastrofalne w skutkach podtopienia. Przy scenariuszu zalania powierzchniowego, w połączeniu z wezbraniem Wisły, konieczność ewakuacji i docelowego przesiedlenia części mieszkańców staje się realną, nie tylko teoretyczną, możliwością.

1.13 Specyfika terenów sadowniczych i rolnych - różnicowanie skutków

Należy wyraźnie odnotować, że poszczególni właściciele nieruchomości doznają szkód w różnym stopniu i o różnym charakterze - zależnie od rodzaju prowadzonej działalności i zasięgu, poziomu wód gruntowych nieruchomości. Tworzy to zróżnicowany obraz podmiotów ewentualnie uprawnionych do odszkodowania:

- a) Właściciele sadów jabłoni i wiśni, prowadzący intensywne sadownictwo na glebach klasy I i II, poniosą szkodę już na poziomie II zasięgu wód (30-60 cm poniżej powierzchni) - utrata drzewostanu jest nieodwracalna, gdyż odtworzenie sadu wymaga kilku lat i nie gwarantuje powrotu do poprzedniej produktywności bez trwałego przywrócenia właściwych stosunków wodnych (obniżenia poziomu wód gruntowych).
- b) Właściciele gruntów ornych pod uprawy zbożowe mogą wykazać tolerancję na poziom III, jeśli gleba utrzymuje dostateczne nasycenie powietrzem w strefie korzeniowej przez wystarczającą część sezonu wegetacyjnego. Przy stałym podtopieniu (nie sezonowym) szkoda wystąpi w każdym przypadku.
- c) Właściciele nieruchomości zabudowanych z piwnicami i podpiwniczeniami doznają szkody już na poziomie II i to szkody o charakterze budowlanym - trudno odwracalnej, wymagającej kosztownej remediacji, a nierzadko powodującej konieczność rozbiórki obiektu.
- d) Właściciele łąk i pastwisk są najmniej narażeni - część z nich może stwierdzić, że podmokłość poziomu II lub nawet III nie obniża istotnie wartości użytkowej ich gruntu, gdyż rośliny łąkowe są przystosowane do wilgotnych siedlisk. Jednak i oni poniosą szkodę przy poziomie IV - gdy zalanie powierzchniowe uniemożliwi jakiegokolwiek koszenie lub wypas.

Analiza poziomów zagrożenia prowadzi do następujących konkluzji istotnych dla całości opinii. Po pierwsze, szkody będą powstawać stopniowo, nie jednorazowo. Każdy tydzień opóźnienia w przywróceniu pompowania po jego ewentualnym zaniechaniu oznacza narastanie strat, powiększanie się obszaru zagrożonego i wzrost łącznej wartości roszczeń odszkodowawczych. Nie ma progowego zdarzenia, które wyznaczałoby "moment zalania" - jest to proces ciągły, co ma istotne konsekwencje dla ustalania biegu terminu przedawnienia roszczeń (przy szkodach ciągłych termin ten biegnie od dnia ustania stanu naruszenia, nie od dnia jego rozpoczęcia).

Po drugie, poszczególne nieruchomości będą dotknięte różnymi poziomami zagrożenia w zależności od ich topografii, odległości od wyrobiska i rodzaju użytkowania. Rekultywacja ma za zadanie przywrócenie wartości pierwotnych, a co za tym idzie odbudowę stosunków wodnych,

która w przypadku wyrobiska Piaseczno może spowodować lokalne podtopienia związane z wystąpieniem wód gruntowych, a tym samym niemożność sadowniczego i rolnego użytkowania. Wiedza ta - zawarta w oficjalnym opracowaniu naukowym dotyczącym wyrobiska - wskazuje, że skutki wypiętrzenia wód gruntowych były znane organom i ekspertom już od lat, co wzmacnia argumentację o odpowiedzialności organów planistycznych i nadzorczych.

Po trzecie, interakcja z systemem wałów Wisły stanowi element, który wymaga szczegółowej analizy w ramach opracowania hydrologicznego. Utrata funkcji retencyjnej terenów przyległych do wyrobiska, w przypadku wypiętrzenia wód gruntowych do poziomu III lub IV, może dramatycznie zwiększyć zasięg szkód powodziowych przy następnym wezbraniu Wisły - i przyczynić się do objęcia zagrożeniem terenów, które nie są bezpośrednio położone w strefie leja depresji.

Po czwarte, przeprowadzenie poszerzonych badań hydrologicznych - o których finansowanie wnioskuje Spółka - jest niezbędne właśnie do precyzyjnego wyznaczenia granic stref zagrożenia dla każdego z opisanych poziomów. Bez takiej dokumentacji niemożliwe jest rzetelne ustalenie zakresu ewentualnych roszczeń odszkodowawczych ani skuteczne planowanie środków zaradczych. Brak sfinansowania badań oznacza zatem nie tylko brak możliwości zmiany decyzji rekultywacyjnej, lecz również brak narzędzi do oceny, w jakim zakresie poszczególni właściciele nieruchomości są już dziś narażeni na szkody i w jakiej kolejności obszary te będą dotykane przez wypiętrzające się wody gruntowe.

1.14 Ewentualne odszkodowania

Jeżeli w toku postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego dojdzie do zaniechania pompowania wody bez wcześniejszego wykonania melioracji, właściciele nieruchomości sąsiednich będą uprawnieni do dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 415 KC (odpowiedzialność za czyn niedozwolony) lub art. 144 KC (ochrona przed immisją pośrednią). W postępowaniu upadłościowym wierzytelności odszkodowawcze z tytułu czynów niedozwolonych zaspokajane są w czwartej kategorii - po kosztach postępowania, należnościach pracowniczych i wierzytelnościach zabezpieczonych. Biorąc pod uwagę charakter majątku Spółki i jego ograniczoną zbywalność, szanse na pełne zaspokojenie są znikome.

Organy administracji publicznej - w szczególności Starosta Sandomierski jako organ pierwotnie wydający pozwolenia na budowę oraz właściwe organy gmin jako organy wydające decyzje o warunkach zabudowy czy decyzje środowiskowe - mogą ponosić odpowiedzialność

odszkodowawczą na podstawie art. 417(1) § 2 KC za szkodę wyrządzoną przez wydanie ostatecznych decyzji z naruszeniem prawa.

Uzasadnienie ustawy nowelizacyjnej z dnia 27 listopada 2020 r. zawiera wyraźne stwierdzenie, że lokalne władze dokonały zmiany zagospodarowania terenów przyległych i sąsiednich do wyrobiska Piaseczno, nie uwzględniając tymczasowości korzystnych stosunków wodnych, co uniemożliwiło zakończenie prac likwidacyjnych. Stanowisko to, zawarte w uzasadnieniu aktu normatywnego przyjętego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, ma doniosłe znaczenie procesowe - stanowi quasi-urzędowe przypisanie sprawstwa decyzjom organów samorządu terytorialnego. W świetle art. 417(1) § 2 KC warunkiem koniecznym pozostaje uzyskanie prejudykatu - stwierdzenia we właściwym postępowaniu niezgodności tych decyzji z prawem.

NFOŚiGW wskazał wprost, że podmiotem, który powinien docelowo wykonać lub przejąć nowy majątek infrastruktury melioracyjnej w zarząd i utrzymanie, powinny być właściwe terytorialnie gminy - właśnie dlatego, że to lokalne władze, wydając decyzje na zabudowę i zagospodarowanie tych terenów, uniemożliwiły zakończenie prac likwidacyjnych. Stanowisko to, jakkolwiek formalnie niebędące decyzją, stanowi istotny materiał dowodowy w ewentualnym przyszłym postępowaniu odszkodowawczym.

Organy administracji publicznej mogą ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 417 § 1 KC za niezgodne z prawem zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Odpowiedzialność ta aktualizuje się, gdy organ posiadał ustawowy obowiązek podjęcia czynności, miał możliwość ich podjęcia, a jego zaniechanie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą.

Rozważyć należy, czy Skarb Państwa - jako podmiot, który w 2004 r. wyposażył Spółkę w nieruchomości powyrobowiskowe z jednoczesnym obowiązkiem realizacji rekultywacji, a następnie w 2012 r. przekazał akcje Spółki Miastu Tarnobrzeg bez zapewnienia trwałego mechanizmu finansowania tych obowiązków - nie ponosi również odpowiedzialności deliktowej wobec właścicieli „zalanych” nieruchomości. Roszczenie to, choć trudniejsze do sformułowania w kategoriach art. 417 KC, nie jest z góry wykluczone jako przedmiot przyszłego sporu sądowego. Miasto Tarnobrzeg może natomiast rozważyć kierowanie roszczeń odszkodowawczych wobec Skarbu Państwa, opartych na twierdzeniu, że nieodpłatne przekazanie akcji Spółki w 2012 r. nastąpiło bez zapewnienia trwałego mechanizmu finansowania obowiązków rekultywacyjnych (o ile ta przesłanka się zaktualizuje), mimo że Miasto nie ma możliwości dokapitalizowania ani utrzymywania Spółki w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie innego województwa.

Roszczenie takie napotkałoby jednak trudność procesową związaną z koniecznością wykazania szkody Miasta - która może ujawnić się dopiero po faktycznym przejęciu nieruchomości lub kosztów rekultywacji czy melioracji po ustaniu bytu prawnego Spółki.

Sporządzili:

adw. Jan A. Stefanowicz

adw. Justyna Nowaczek